

Justyna Ciechanowska

POZYCJA PRAWNA I ZADANIA
KOŚCIELNEGO INSPEKTORA OCHRONY DANYCH
W ŚWIETLE UNIJNYCH I POLSKICH REGULACJI

WPROWADZENIE

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. *w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*¹ reguluje problematykę ochrony danych osobowych w działalności kościołów, związków wyznaniowych i wspólnot wyznaniowych, które tak samo jak pozostali administratorzy danych osobowych, zobowiązani są do przestrzegania jego przepisów. Na podstawie art. 91 ust. 1 RODO pozostawiono jednak kościołom i związkom wyznaniowym prawo do stosowania autonomicznych, szczegółowych regulacji i zasad ochrony danych, jeśli takie były stosowane przed datą wejścia w życie RODO, pod warunkiem ich dostosowania do jego przepisów. Zatem w sytuacji braku zgłoszenia autonomicznych reguł dotyczących stosowania przepisów o ochronie danych osobowych, kościół czy związek wyznaniowy, który samodzielnie ustala cele i sposoby przetwarzania danych osobowych, jest zobowiązany do przetwarzania danych osobowych osób fizycznych na zasadach wynikających

---

DR JUSTYNA CIECHANOWSKA – Uniwersytet Rzeszowski; adres do korespondencji: ul. Grunwaldzka 13, 35-068 Rzeszów, Polska; e-mail: jciechanowska@ur.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0002-6115-0147>

¹ Dz. U. UE L 119/1 z dnia 04.05.2016, nr CELEX, 32016R0679 [dalej: RODO].

wprost z przepisów RODO. Przedmiotem niniejszego artykułu jest zagadnienie związane z ochroną danych osobowych w kościołach i związkach wyznaniowych, w tym rozważania dotyczące pozycji prawnej oraz zadań Kościelnego Inspektora Ochrony Danych². Biorąc pod uwagę niezależność i autonomię Kościoła katolickiego przewidzianą m.in. w Konstytucji RP³ oraz Konkordacie między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską z dnia 28 lipca 1993 r.⁴, publikacja ma na celu wskazanie statusu, niezależności, sposobu wybierania, uprawnień i kompetencji KIOD. Celem niniejszej analizy jest jednocześnie odpowiedź, czy KIOD jako organ nadzoru w zakresie ochrony danych osobowych wykonuje zadania w sposób niezależny, tj. bez jakiegokolwiek wpływu z zewnątrz w toczące się postępowania poprzez wydawanie mu wskazówek co do sposobu działania oraz oddziaływanie na jego personel.

Dokonano analizy przepisów RODO, przepisów krajowych w zakresie, w jakim dotyczą one kościołów i związków wyznaniowych oraz ich przepisów wewnętrznych dotyczących przetwarzania i ochrony danych osobowych, tj. dekretu ogólnego *w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim*⁵, wydanego 13 marca 2018 r. przez Konferencję Episkopatu Polski, podczas 378. Zebrania Plenarnego w Warszawie, na podstawie kan. 455 Kodeksu Prawa Kanonicznego, w związku z art. 18 Statutu KEP, po uzyskaniu specjalnego zezwolenia Stolicy Apostolskiej z dnia 3 czerwca 2017 r.

1. OCHRONA DANYCH OSOBOWYCH W DZIAŁALNOŚCI KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO NA GRUNCIE RODO

Odpowiedzią Kościoła katolickiego w Polsce na wyzwania RODO, a zarazem skorzystaniem z możliwości, o której mowa w art. 91 RODO, jest dekret ogólny *w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim*. Jego celem jest uaktualnie-

---

² Dalej: KIOD.

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm., art. 25.

⁴ Dz. U. z 1998 r., Nr 318, poz. 51.

⁵ Konferencja Episkopatu Polski, Dekret ogólny *w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim* (13.03.2018), „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 30 (2018) [dalej: Dekret].

nie, ujednoczenie, a zarazem uszczegółowienie i dostosowanie dotychczas istniejących w Kościele katolickim zasad ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem ich danych osobowych do przepisów RODO. Jest on obok kodeksów, tj. Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 r.⁶ i Kodeksu Kanonów Kościołów Wschodnich⁷, kluczowym elementem ochrony danych osobowych w Kościele katolickim. Odnosi się on tylko do przetwarzania danych w Kościele katolickim, nie dotyczy zaś Kościoła prawosławnego ani Kościołów protestanckich. Składa się z preambuły i 44 artykułów pogrupowanych w siedmiu rozdziałach. W preambule wskazano najważniejsze dotychczasowe kanoniczne regulacje prawne w zakresie ochrony danych osobowych oraz inne dokumenty Stolicy Apostolskiej i Kościoła katolickiego w Polsce odnoszące się do zagadnienia przetwarzania danych osobowych. W rozdziale I wskazano podstawowe pojęcia dotyczące przetwarzania ochrony danych osobowych, określono zakres podmiotowy i przedmiotowy jego stosowania. W słowniczku zdefiniowano również termin danych osobowych, który obecnie stał się elementem języka kanonicznego. Zgodnie z art. 5 pkt 1 dane osobowe oznaczają informacje o zidentyfikowanej lub możliwej do zidentyfikowania osobie fizycznej („osobie, której dane dotyczą”). Zgodnie z tą definicją możliwa do zidentyfikowania osoba fizyczna to człowiek, którego można bezpośrednio lub pośrednio zidentyfikować, w szczególności na podstawie identyfikatora, takiego jak imię i nazwisko, numer identyfikacyjny, dane o lokalizacji, identyfikator internetowy lub jeden bądź kilka szczególnych czynników określających fizyczną, fizjologiczną, genetyczną, psychiczną, ekonomiczną, kulturową lub społeczną tożsamość osoby fizycznej. Można zauważyć, że jest ona wiernie wzorowana na art. 4 pkt 1 RODO, co oznacza, że katalog identyfikatorów nie jest zamknięty. Ponadto znaczenie poszczególnych elementów katalogu należy interpretować w kontekście prawa kościelnego, według którego np. identyfikator „imię”

---

⁶ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez papieża Jana Pawła II w dniu 25 stycznia 1983 roku*. Stan prawny na dzień 18 maja 2022 roku. Zaktualizowany przekład na język polski, Pallottinum, Poznań 2022 [dalej: KPK/83].

⁷ *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (18.10.1990), AAS 82 (1990), s. 1045-363; tekst polski: *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich promulgowany przez papieża Jana Pawła II*, tłum. L. Adamowicz, M. Dyjakowska, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej Gaudium, Lublin 2002 [dalej: KKKW].

oznacza nie tylko imię według akt stanu cywilnego, ale także imię z chrztu oraz imię z bierzmowania. Ważne jest również to, że identyfikacja osoby fizycznej musi nastąpić w Kościele katolickim, czyli w obszarze działania wiernych lub instytucji kościelnych i może dotyczyć każdej działalności Kościoła. Z kolei w art. 5 pkt. 9 Dekretu, który oparty jest na art. 9 ust. 1 RODO zostały zdefiniowane dane wrażliwe, tj. dane „ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz dane genetyczne, dane biometryczne, a także dane dotyczące zdrowia lub seksualności osoby” [Kroczyński 2020, 18-19]. Natomiast w rozdziale II zostały opisane zasady i standardy przetwarzania danych zwykłych oraz danych wrażliwych przez kościelne jednostki organizacyjne. Ustanowiono m.in. obowiązek informacyjny administratora o przetwarzaniu danych wobec osoby fizycznej, której to dotyczy. Rozdział III zawiera prawa osoby, której dotyczy przetwarzanie danych, wśród których dekret wymienia prawo do informowania o przetwarzaniu danych, do żądania sprostowania danych, do sporządzenia adnotacji i uzupełnienia danych, do ich usunięcia lub ograniczenia przetwarzania. Do obowiązków administratora danych zawartych w rozdziale IV dekretu należą m.in. obowiązek rejestrowania czynności przetwarzania danych, zapewnienia bezpieczeństwa ich przetwarzania. Rozdział V normuje status KIOD, zasady jego wyboru oraz zakres jego działalności. Natomiast rozdział VI dotyczy procedury odwoławczej i sankcji za naruszenie przepisów dekretu. Sankcje dotyczą odpowiedzialności odszkodowawczej oraz karnej kanonicznej, które opisano w odpowiednich kanonach KPK/83.

2. POZYCJA PRAWNA I ZADANIA KOŚCIELNEGO INSPEKTORA OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH

W Kościele katolickim zgodnie z przepisami Dekretu prawodawca przewidział utworzenie odrębnego organu nadzorczego, tj. KIOD, co powoduje wyłączenie w stosunku do Kościoła katolickiego jurysdykcji krajowego organu nadzorczego [Litwiński, Barta, i Kawecki 2017, 887]. Jest to urząd kościelny w rozumieniu kan. 145 KPK/83, który w myśl art. 91 ust. 2 RODO jest niezależnym organem nadzorczym w zakresie ochrony danych osobowych dla Kościoła katolickiego.

Trzeba zaznaczyć, iż prawodawca unijny podkreśla wagę niezależnej pozycji organu nadzorczego. Wcześniej czynił to również Trybunał Sprawiedliwości jeszcze pod rządami Dyrektywy. I tak np. w orzeczeniu Komisja v. Austria z 16 października 2012 r. wskazał, że organy nadzorcze w zakresie ochrony danych osobowych powinny korzystać z niezależności powalającej im na wykonywanie zadania bez wpływu z zewnątrz. Organ ma niezależność funkcjonalną, ponieważ jego członkowie są niezależni i nie są związani żadnymi instrukcjami w zakresie wykonywanych przez nich funkcji. Trybunał podkreślił, że to jednak nie wystarcza, aby uchronić go od wszelkiego wpływu z zewnątrz. Stąd niezależność ma na celu wykluczenie nie tylko bezpośredniego wpływu pod postacią instrukcji, ale też innego pośredniego wpływu z zewnątrz, który mógłby nadawać kierunek decyzjom organu nadzorczego⁸.

Natomiast w wyroku z dnia 9 marca 2010 r. Komisja v. Niemcy, Trybunał wskazał, że celem zagwarantowania niezależności krajowych organów nadzorczych jest zapewnienie skuteczności i pewności kontroli przestrzegania przepisów w zakresie ochrony osób fizycznych w kwestii przetwarzania ich danych osobowych. Niezależność została przyjęta dla wzmocnienia ochrony osób i instytucji, których dotyczą decyzje organów, a nie dla przyznania tym organom i ich pracownikom szczególnego statusu. Oznacza to, że przy wykonywaniu swoich obowiązków organy nadzorcze powinny działać w sposób obiektywny i bezstronny⁹. Można zauważyć, że w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości został ukształtowany wysoki standard gwarancji niezależności organów ochrony danych, z którego to skorzystał unijny ustawodawca i przyznał duże znaczenie właśnie zapewnieniu niezależności organu nadzorczego. Uznał, że jest ona konieczna dla zapewnienia wysokiego poziomu ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych.

Zgodnie z art. 52 RODO podstawowe warunki zachowania niezależności organu nadzorczego zostały określone jako całkowita niezależność instytucjonalna, oznaczająca brak podległości wobec innych organów oraz niedopuszczalność przyjmowania instrukcji, niezależność funkcjonalna, odzwierciedlająca się niepodleganiu kontroli innych instytucji w zakresie wykonywanych zadań oraz niezależność materialna, zapewniona m.in.

---

⁸ Wyrok TSUE z dnia 16 października 2012 r. w sprawie Komisja v. Austria, sygn. akt C-614/10, Lex nr 1219469.

⁹ Wyrok TSUE z dnia 9 marca 2010 r., sygn. akt C-518/07, Dz. U. UE C 2010, 113, 3/2.

poprzez odpowiednią infrastrukturę, fundusze i zasoby kadrowe [Bielak-Jomaa i Lubasz 2017, 1112-118].

Organ nadzorczy powinien mieć zagwarantowany budżet, który nie może stanowić wyszczególnionej części budżetu innego organu. Oczywiście, może on podlegać właściwej kontroli finansowej, jednak nie powinna ona mieć wpływu na jego autonomię. Dodatkową gwarancją niezależności organu jest obowiązek zapewnienia mu własnego personelu, który powinien podlegać jego wyłącznemu kierownictwu oraz powinien być przez niego wybierany. Członkowie organu powinni działać uczciwie, powstrzymać się od wszelkich czynności niezgodnych ze swoimi obowiązkami oraz podczas swojej kadencji nie powinni podejmować żadnego zajęcia zarobkowego ani niezarobkowego niezgodnego z tymi obowiązkami. Jeżeli chodzi o procedurę powoływania, prawodawca unijny pozostawia państwu członkowskim swobodę w tym zakresie, wymagając jednak, aby była ona przejrzysta. W art. 53 ust. 1 RODO wskazano, że do decyzji państwa należy wybór podmiotu odpowiedzialnego za powołanie, a funkcję tę może pełnić parlament, rząd, głowa państwa lub inny niezależny organ uprawniony na podstawie prawa krajowego. W zakresie kwalifikacji wymaganych od kandydatów rozporządzenie wskazuje jedynie, iż członek powinien posiadać kwalifikacje, doświadczenie i umiejętności, w szczególności w dziedzinie ochrony danych osobowych, potrzebne do wykonywania swoich uprawnień. RODO dopuszcza możliwość odwołania członka organu nadzorczego ze stanowiska, ograniczając jednocześnie katalog przesłanek wyłącznie do dopuszczenia się przez niego poważnych uchybień oraz sytuacji, w której przestał on spełniać warunki niezbędne do pełnienia obowiązków. Natomiast w kwestii kadencji prawodawca unijny wypowiada się jedynie, że nie może być ona krótsza niż cztery lata, pozostawiając szczegóły do uregulowania w prawodawstwie krajowym [Jabłoński 2019, 139-40].

Odnosząc powyższe do KIOD, należy zauważyć, że jest to organ, który musi spełniać warunki niezależności określone w rozporządzeniu. Oznacza to, że powinien mieć zapewniony brak zależności od innych organów i podmiotów oraz brak podległości i podporządkowania w strukturach administracyjnych. Niezależność organu ma pozwolić na wykonywanie funkcji nadzorczych samodzielnie, bez ulegania wpływom czy naciskom. Zgodnie z art. 36 Dekretu, KIOD jest wybierany przez Zgromadzenie Plenarne KEP na czteroletnią kadencję. Ta sama osoba może być wybierana na kolejne kadencje, co oznacza, że nie ma wprowadzonego limitu. Osoba,

która ma pełnić funkcję KIOD powinna posiadać odpowiednią wiedzę, doświadczenie i umiejętności w zakresie ochrony danych osobowych, niezbędne do prawidłowego wypełniania swoich zadań. Z pełnionej funkcji może on zostać odwołany tylko w przypadku, gdy dopuścił się poważnego uchybienia swoich obowiązków albo przestał spełniać wymogi do pełnienia urzędu. Może on również złożyć pisemną rezygnację z pełnionej funkcji, która osiągnie skutek z chwilą jej notyfikowania Przewodniczącemu KEP.

KIOD jest niezależnym organem monitorującym i zapewniającym przestrzeganie przepisów o ochronie danych osobowych w ramach i zgodnie z działaniem Kościoła katolickiego i jego struktur. KIOD w zakresie wykonywania swoich zadań nadzorczych nie podlega poleceniom innych podmiotów. Zapewnienie warunków i środków niezbędnych do skutecznego wypełniania zadań przez KIOD należy do KEP. Biorąc pod uwagę powyższe, można stwierdzić, że KIOD ma zapewnione prawne regulacje gwarantujące mu niezależność, przy sprawowaniu swojej funkcji (art. 35 Dekretu).

Biorąc pod uwagę treść art. 40 Dekretu, można zauważyć, że zaczynają pojawiać się jednak pewne wątpliwości w zakresie niezależności KIOD. Otóż przepis ten stanowi: „Niezależnie od monitorowania i zapewniania przez Kościelnego Inspektora Ochrony Danych przestrzegania przepisów w zakresie ochrony danych osobowych w rozumieniu art. 35 ust. 1 niniejszego Dekretu, do biskupa diecezjalnego, w ramach zwyczajnych działań kontrolnych (np. podczas wizytacji kanonicznych), należy także nadzór nad prawidłowym przestrzeganiem przepisów dotyczących pozyskiwania, przechowywania i przetwarzania danych osobowych”. Oznacza to, że w kwestii przetwarzania tych samych danych na administratora mogą zostać nałożone obowiązki przez KIOD, który monitoruje na bieżąco proces ich przetwarzania, oraz przez biskupa diecezjalnego, który może je wydać podczas działań kontrolnych, np. w ramach wizytacji kanonicznej. Sytuacja może być nieco bardziej skomplikowana, gdy te zobowiązania będą się wzajemnie wykluczać. W tym miejscu można jedynie odnieść się do przepisów Dekretu i w pierwszej kolejności wskazać, że w sytuacji, w której osoba, której dane dotyczą uzna, że ich przetwarzanie jest niezgodne z przepisami prawa, może złożyć skargę do KIOD, a następnie do właściwej dykasterii Stolicy Apostolskiej (art. 41). Z kolei kwestia odpowiedzialności za naruszenie przepisów dotyczących ochrony danych osobowych została uregulowana w art. 42 Dekretu. Podstawową sankcją za spowodowanie

szkody materialnej lub moralnej poprzez nieuprawnione pozyskanie, przechowywanie i wykorzystywanie danych osobowych, jest obowiązek naprawienia szkody z kan. 128 KPK/83 oraz kan. 935 KKKW.

Karze przewidzianej przez kan. 1389 KPK/83 oraz kan. 1464 KKKW, czyli „ukaraniu stosownie do wagi popełnionego czynu, nie wyłączając przy tym pozbawienia urzędu” podlega ten, kto naruszając niniejsze przepisy nadużywa władzy kościelnej lub urzędu, dokona lub zaniecha bezprawnie z powodu zawinionego zaniedbania aktu władzy kościelnej lub aktu urzędowego powodując szkodę dla innej osoby. Natomiast kara przewidziana w kan. 1390 § 2 KPK/83 oraz kan. 1452 KKKW grozi za naruszenie przepisów dotyczących ochrony danych przy jednoczesnym naruszeniu czyjeś dobrej imienia. Jeżeli przestępstwo polega na naruszeniu obowiązku służbowego, kara podlega zaostrzeniu i może także polegać na odwołaniu lub na pozbawieniu urzędu.

Zgodnie z art. 37 Dekretu do zadań KIOD należy m.in. sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie danych osobowych w Kościele, upowszechnianie wiedzy w tym zakresie, doradzanie administratorom i podmiotom przetwarzającym, informowanie osób, których dane dotyczą o ich uprawnieniach, rozpatrywanie skarg na naruszenie kościelnych przepisów o ochronie danych i zgłaszanie propozycji nowych regulacji w tym zakresie, podejmowanie decyzji dotyczących dopuszczalności przekazywania danych do publicznej kościelnej osoby prawnej mającej siedzibę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeśli istnieją uzasadnione wątpliwości odnośnie do ochrony tych danych, monitorowanie zmian w działalności Kościoła mających wpływ na ochronę danych osobowych, w szczególności stosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych, przedkładanie Konferencji Episkopatu Polski propozycji regulacji prawnych bądź zmian regulacji dotyczących ochrony danych osobowych. Obowiązkiem KIOD jest również współpraca z państwowym urzędem ochrony danych, tj. Prezesem Urzędu Ochrony Danych Osobowych¹⁰. Ustawodawca krajowy w art. 59 ustawy z dnia 18 maja 2018 r. *o ochronie danych osobowych*¹¹ określił obowiązek współpracy PUODO wyłącznie z niezależnymi organami, powołanymi zgodnie z art. 91 rozporządzenia 2016/679. Wskazał, że jej zakres i forma mogą być dookreślone porozumieniem, określając

---

¹⁰ Dalej: PUODO.

¹¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 1781, art. 59.

w sposób ogólny, że ma ono dotyczyć współpracy i wzajemnego przekazywania informacji. Należy przy tym pamiętać, że organy te powinny mieć zagwarantowaną niezależność w wykonywaniu swoich zadań. W dniu 10 maja 2019 r.¹² pomiędzy PUODO a KIOD zostało zawarte porozumienie o współpracy i wzajemnym przekazywaniu informacji. W dokumencie tym krajowy organ nadzorczy oraz niezależny organ nadzorczy w zakresie ochrony danych osobowych Kościoła katolickiego określili zasady, zakres i formy współpracy i wymiany informacji, z poszanowaniem niezależności i kompetencji Stron Porozumienia [Ciechanowska 2021, 169-78].

W celu realizacji zadań KIOD jest uprawniony m.in. do żądania od podmiotów przetwarzających dane osobowe w Kościele udzielenia informacji związanych z przetwarzaniem i ochroną danych, przeprowadzenia kontroli działalności podmiotów przetwarzających dane osobowe w Kościele, nakazania przywrócenia stanu zgodnego z prawem w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości przy przetwarzaniu danych, nakazania administratorowi poinformowania osoby, której dane dotyczą o naruszeniu ochrony danych, podjęcia innych środków, niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony danych osobowych w Kościele.

Omawiając zadania KIOD, należy odnieść się do rozpatrywania przez niego skarg związanych z przetwarzaniem danych osobowych przez Kościół katolicki. Istotne wydaje się odniesienie do orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, który coraz częściej rozstrzyga o właściwości KIOD w tym zakresie, wyłączając tym samym możliwość odwołania się do PUODO. Za przykład mogą posłużyć następujące wyroki: wyrok NSA z dnia 25 maja 2022 r.¹³ oraz wyrok NSA z dnia 14 lipca 2022 r.¹⁴, które zostały wydane w sprawach dotyczących usunięcia przez parafie danych osobowych z wszelkich rejestrów przez nie prowadzonych. NSA w wyżej wymienionych orzeczeniach wypowiedział się w dwóch obszarach, a mianowicie określił, czy kościelne przepisy o ochronie danych osobowych spełniają warunki określone w art. 91 ust. 1 RODO oraz odniósł się do pozycji prawnej KIOD. Przytoczenie stanowiska w pierwszej kwestii wydaje się na tyle istotne, gdyż pozwala odpowiedzieć, czy KIOD może mieć umocowanie na podstawie przepisów wewnątrzkościelnych. NSA stwierdził, że przed dniem wejścia w życie RODO w Kościele katolickim obowiązywały kościelne reguły

---

¹² Zob. uodo.gov.pl/pl/file/2170 [dostęp: 11.09.2022].

¹³ Sygn. akt III OSK 2273/21, Lex nr 3347701.

¹⁴ Sygn. akt III OSK 2776/21, Lex nr 3385731.

w zakresie przetwarzania danych osobowych, dotyczące chociażby prowadzenia ksiąg parafialnych i zawartych w nich danych osobowych związanych na przykład z udzieleniem sakramentu chrztu, zawarcia małżeństwa czy śmierci członków danej wspólnoty religijnej. Wskazał, że nie istniała zasada powszechnego, nieograniczonego dostępu do tych informacji, możliwości wglądu do ksiąg czy żądania dokonywania w nich dowolnych zmian. Zdaniem NSA nie ma znaczenia, czy stosowano reguły skodyfikowane, czy też powszechnie przyjętego prawa zwyczajowego, ponieważ art. 91 ust. 1 RODO nie zawiera żadnych rygorów co do charakteru źródeł prawa. NSA odniósł się do KPK/83 i wskazał, że zawiera on przepisy dotyczące ochrony prywatności i intymności, określa zasady przetwarzania i ochrony danych oraz uprawnienia osób, których dane dotyczą z uwzględnieniem specyfiki kościelnej. Zdaniem NSA, to pozwala stwierdzić, że w momencie wejścia w życie RODO w Kościele katolickim istniała regulacja dotycząca przetwarzania danych osobowych, która następnie w terminie określonym w art. 91 ust. 1 RODO została dostosowana do przepisów wynikających z RODO, czego efektem było wydanie 13 marca 2018 r. przez KEP Dekretu [Fajgielski 2022, 750-57].

Kolejną kwestią, którą w swoich rozstrzygnięciach poruszył NSA, była odpowiedź dotycząca możliwości powołania przez kościoły i związki wyznaniowe w ramach nadzoru niezależnego organu nadzorczego, przy jednoczesnym założeniu, że nie może nim być wyłącznie państwowy organ publiczny. Z przepisów RODO nie wynika też, że państwowy i kościelny organ nadzoru mają być tak samo ukształtowane. Ważne jest, że odrębny organ znajdujący się w strukturze kościelnej musi jednak spełniać wymogi określone w rozdziale VI RODO, co pozwala stwierdzić, że taki organ nadzorczy powinien zapewnić możliwie zbliżony standard ochrony do organu państwowego i powinien cechować się niezależnością. Chodzi głównie o procedurę wyboru, odwołania, określenie kadencji, prawo do swobodnego doboru współpracowników, odpowiedniego wyposażenia organizacyjnego, a także obowiązku składania sprawozdań. Zdaniem NSA Dekret zawiera stosowne zapisy w tym zakresie.

KIOD zgodnie z art. 27 Dekretu jest również organem właściwym w sprawach naruszeń danych osobowych w Kościele katolickim, co jest istotne z punktu widzenia przetwarzania danych osobowych oraz kompetencji KIOD w tym zakresie. W przypadku naruszenia ochrony danych osobowych, czyli naruszenia bezpieczeństwa prowadzącego do przypadko-

wego lub niezgodnego z prawem zniszczenia, utracenia, zmodyfikowania, nieuprawnionego ujawnienia lub nieuprawnionego dostępu do danych osobowych przesyłanych, przechowywanych lub w inny sposób przetwarzanych, administrator bez zbędnej zwłoki – w miarę możliwości, nie później niż w terminie 72 godzin po stwierdzeniu naruszenia – zgłasza je KIOD, chyba że jest mało prawdopodobne, by naruszenie to skutkowało ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych. Tym samym to administrator musi ocenić, czy zaistniała sytuację należy zgłosić do KIOD. Do zgłoszenia przekazanego po upływie 72 godzin wymagane jest dołączenie wyjaśnienia przyczyn opóźnienia. Natomiast w przypadku podmiotu przetwarzającego w sytuacji stwierdzenia naruszenia ochrony danych osobowych, jest on zobowiązany bez zbędnej zwłoki, zgłosić to administratorowi. Oznacza to, że podmiot przetwarzający zgłasza administratorowi każde naruszenie, a do administratora należy ocena, czy dane naruszenie podlega obowiązkowi zgłoszenia KIOD. Zgłoszenie powinno opisywać charakter naruszenia ochrony danych, w miarę możliwości wskazywać kategorię i przybliżoną liczbę osób, których dane dotyczą, oraz kategorie i przybliżoną liczbę wpisów danych osobowych, których dotyczy naruszenie, zawierać imię i nazwisko oraz dane kontaktowe inspektora ochrony danych lub oznaczenie innego punktu kontaktowego, od którego można uzyskać więcej informacji, opisywać możliwe konsekwencje naruszenia ochrony danych osobowych oraz środki zastosowane lub proponowane przez administratora w celu zaradzenia naruszeniu ochrony danych osobowych, w tym w stosownych przypadkach środki w celu zminimalizowania jego ewentualnych negatywnych skutków. Przepisy Dekretu stanowią również, że administrator dokumentuje wszelkie naruszenia ochrony danych osobowych, w tym okoliczności naruszenia ochrony danych osobowych, jego skutki oraz podjęte działania. Te spośród naruszeń, które nie zostały zgłoszone KIOD powinny zawierać dodatkowo dane jednoznacznie wskazujące, że zachodziło małe prawdopodobieństwo, by naruszenie to skutkowało ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych. Ponadto, w sytuacji, gdy naruszenie ochrony danych osobowych może powodować wysokie ryzyko naruszenia praw lub wolności osób fizycznych, administrator bez zbędnej zwłoki zawiadamia prostym i jasnym językiem osobę, której dane dotyczą, o takim naruszeniu. Tego typu zawiadomienie nie jest wymagane wówczas, gdy administrator wdrożył odpowiednie techniczne i organizacyjne środki ochrony i środki te zostały zastosowane do danych osobowych, któ-

rych dotyczy naruszenie, w szczególności środki takie jak szyfrowanie, uniemożliwiający odczyt osobom nieuprawnionym do dostępu do tych danych osobowych albo zastosował środki eliminujące prawdopodobieństwo wysokiego ryzyka naruszenia praw lub wolności osoby, której dane dotyczą lub gdy wymagałoby to niewspółmiernie dużego wysiłku. W takim przypadku wydany zostaje publiczny komunikat lub zastosowany zostaje podobny środek, za pomocą którego osoby, których dane dotyczą, zostają poinformowane w równie skuteczny sposób. Ponadto zgodnie z art. 29 Dekretu niezależnie od spełnienia wyżej wskazanych obowiązków, administrator powinien zgłosić bezzwłocznie właściwej władzy kościelnej, a w razie potrzeby także organom ścigania, każde wtargnięcie do archiwum lub do pomieszczenia, w którym przechowywane są zbiory danych, którego skutkiem była utrata lub zniszczenie rejestrów, akt, dokumentów urzędowych, indeksów i katalogów zawierających dane osobowe (art. 27-29 Dekretu).

ZAKOŃCZENIE

RODO jest aktem prawnym Unii Europejskiej, który wyznacza nowe standardy ochrony danych osobowych związane z ich przetwarzaniem. Przyjęte w nim rozwiązania są celowe i stanowią solidny fundament ochrony danych osobowych obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej. Obywatele Unii są też członkami kościołów i wspólnot wyznaniowych, które to są administratorami i przetwarzającymi ich dane osobowe. Regulacja art. 91 RODO określiła kompetencje do stworzenia przepisów na poziomie krajowym, które mają na celu wzmocnienie ochrony praw i wolności członków kościołów i związków wyznaniowych w związku z przetwarzaniem ich danych. Odpowiedzią Kościoła katolickiego jest Dekret ogólny *w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim* z 13 marca 2018 r., który zapewnia istotnie wysoki standard ochrony danych osobowych, a jednocześnie pozwala na zachowanie formalnych odrębności stanowienia prawa przez kościoły i związki wyznaniowe. Przewiduje on powołanie niezależnego organu nadzorczego, jakim jest KIOD, co stanowi *novum* w obowiązującym systemie instytucjonalnym ochrony danych. Konferencja Episkopatu Polski zapewnia warunki i środki, niezbędne do skutecznego wypełniania zadań przez KIOD, który korzysta z pomocy swojego sekretariatu, stale współpracuje z praw-

nikami, kanonistami oraz innymi specjalistami z zakresu ochrony danych osobowych. To wszystko sprawia, że w Kościele katolickim system ochrony danych osobowych funkcjonuje zgodnie z prawem, spójnie i efektywnie, przyczyniając się do ochrony godności człowieka.

PIŚMIENNICTWO

- Bielak-Jomaa, Edyta, i Dominik Lubasz, red. 2018. *RODO. Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Ciechanowska, Justyna. 2021. „Współpraca Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych z niezależnymi organami nadzorczymi kościołów i związków wyznaniowych w Polsce na przykładzie działalności Kościoła katolickiego.” *Polityka i Społeczeństwo* 4:169-85.
- Fajgielski, Paweł. 2022. *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Jabłoński, Mariusz. 2019. „Specyfika systemowych gwarancji niezależności funkcjonowania organów na przykładzie krajowego organu ochrony danych osobowych w Polsce.” W *Specyfika organizacji i funkcjonowania organów władzy publicznej. Analiza porządków prawnych państw współczesnych*, red. Magdalena Abu-Gholeh, i Mariusz Jabłoński, 131-48. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Kroczek, Piotr. 2020. *Przetwarzanie danych osobowych przez podmioty Kościoła katolickiego w Polsce. Transfer pomiędzy państwami*. Kraków: Wydawnictwo Unum.
- Litwiński, Paweł, Paweł Barta, i Maciej Kawecki. 2017. *Rozporządzenie UE w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i swobodnym przepływem takich danych. Komentarz*. Warszawa: C.H. Beck.

Pozycja prawna i zadania Kościelnego Inspektora Ochrony Danych w świetle unijnych i polskich regulacji

Streszczenie

RODO jest aktem prawnym Unii Europejskiej, który wyznacza nowe standardy ochrony danych osobowych związane z ich przetwarzaniem. Przyjęte w nim rozwiązania są celowe i stanowią solidny fundament ochrony danych osobowych obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę niezależność i autonomię Kościoła katolickiego przewidzianą m.in. w Konstytucji RP oraz Konkordacie między Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską z dnia 28 lipca 1993 r., autor ma na celu przedstawienie statusu, sposobu wybierania, uprawnień i kompetencji Kościelnego Inspektora Ochrony Danych. Celem niniejszej analizy jest również odpowiedź, czy KIOD jako organ nadzoru w zakresie ochrony danych osobowych wykonuje zadania w sposób niezależny, tj. bez jakiegokolwiek wpływu z zewnątrz w toczące się postępowania.

Słowa kluczowe: dane osobowe; Kościół katolicki; RODO; KIOD; PUODO

**Legal Position and Tasks of the Church Data Protection Supervisor
in the Light of EU and Polish Regulations**

Summary

The General Data Protection Regulation is a legal act of the European Union that sets new standards for the protection of personal data related to their processing. The solutions adopted in it are expedient and constitute a solid foundation for the protection of personal data of citizens of the Member States of the European Union. Taking into account the independence and autonomy of the Catholic Church provided for, inter alia, in the Constitution of the Republic of Poland and in the Concordat between the Holy See and the Republic of Poland of 28 July 1993, the author aims to present the status, manner of election, powers and competences of the Church Data Protection Supervisor. The aim of this analysis is also to answer whether the Church Data Protection Supervisor, as a supervisory authority in the field of personal data protection, performs its tasks in an independent manner, i.e. without any external influence in the ongoing proceedings.

Keywords: personal data; Catholic Church; GDPR; Church Data Protection Supervisor; President of the Office for Personal Data Protection

Information about Author: DR. JUSTYNA CIECHANOWSKA – University of Rzeszów; correspondence address: ul. Grunwaldzka 13, 35-068 Rzeszów, Poland; e-mail: jciechanowska@ur.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0002-6115-0147>